

Sygnatura akt XII C 46/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 10 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Małecka

Protokolant: protokolant sądowy st. sekr. sąd. Maria Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2014 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa M. R.

przeciwko (...) sp. z o.o. w N.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 50.374,40zł (pięćdziesiąt tysięcy trzysta siedemdziesiąt cztery złote czterdzieści groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od 20 grudnia 2013r. do dnia zapłaty ,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. koszty procesu rozdziela stosunkowo obciążając nimi powoda w 85% , a pozwaną w 15% i w związku z tym, zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.523, 95zł.

/-/SSO Małgorzata Małecka

Sygnatura akt XII C 46/14

(...) WYROKU

Pozwem z dnia 18 grudnia 2013 roku, nadanym do tut. Sądu 20 grudnia 2013r., **powód M. R.** domagał się zasądzenia od **pozwanej (...) sp. z o.o. z siedzibą w N.** kwoty 337.041,10 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu.

Motywuując zgłoszone żądanie powód wskazał, że pozwana spółka jest jego dłużnikiem z tytułu niewykonanych umów o wybudowanie i sprzedaż lokali mieszkalnych. M. R. od tych umów skutecznie odstąpił, a na gruncie niniejszego postępowania dochodzi należności z tytułu zawartej z pozwaną w dniu 27 maja 2011 roku ugody pozasądowej, której przedmiotem było zobowiązanie pozwanej do zapłaty długu w określonych terminach. Dotychczas pozwana w zakresie zawartego porozumienia z dnia 27 maja 2011 roku uiszczyła powodowi kwotę 104.000 zł, co nastąpiło 13 lutego 2013 roku. Wymieniona suma została przez wierzyciela zarachowana w ten sposób, że 89.397, 26 zł zaliczono na poczet odsetek ustawowych za opóźnienie, kwotę 10.602,74 zł na poczet zastrzeżonej w ugodzie kary umownej w rozmiarze 500 zł za każdy dzień opóźnienia, a 4.000 zł na spłatę poniesionych kosztów egzekucji prowadzonej przeciwko pozwanej. Powód sprecyzował również, że na dochodzoną w niniejszym postępowaniu kwotę składają się kwoty: 285.397,26 zł z tytułu kary umownej naliczonej na dzień 30 listopada 2013 roku (592 dni opóźnienia), jak i kwota 51.643,84 zł stanowiąca skapitalizowane odsetki ustawowe od należności głównej za okres od 14 lutego 2013 roku do 30 listopada 2013 roku.

W pozwie M. R. zawarł również wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez zajęcie wierzytelności przysługującej pozwanej od spółki (...) sp. z o.o. w N. z tytułu umowy sprzedaży nieruchomości położonej w N., dla której

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze, Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr KW (...) do kwoty 348.455,10 z jednoczesnym uprawnieniem organu egzekucyjnego do wpłaty zabezpieczonej kwoty do depozytu sądowego. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia powód upatrywał w tym, że wartość pozostałych składników majątku pozwanej spółki nie wystarczy na wyegzekwowanie zasądzonych w tym procesie kwot.

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2014 roku Sąd zabezpieczył powództwo poprzez zajęcie wierzytelności przysługującej pozwanej od (...) sp. z o.o. w N. z tytułu umowy sprzedaży nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze, Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr KW (...) do kwoty 53.358,84 zł, oddalając wniosek w pozostałym zakresie.

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 lutego 2014 roku pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu.

W pierwszej kolejności pozwana podniosła zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Uzasadniając twierdzenia w tym zakresie strona pozwana wskazała, że przyjęta przez powoda właściwość miejscowa sądu miejsca wykonania umowy nie była prawidłowa, skoro dochodzone w sprawie roszczenie oparto o bezwzględnie nieważne postanowienia umowy. Aktualizowała się zatem właściwość miejscowa Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, jako ogólnie właściwego według siedziby pozwanego. Strona pozwana podważała również legitymację czynną powoda do samodzielnego występowania w procesie, gdyż roszczenia dochodzone pozwem obejmowały majątek wspólny małżonków. Jednocześnie pozwana potwierdziła, że zawarła z powodem i jego żoną ugodę z dnia 27 maja 2011 roku i dokonała wpłaty na rzecz realizacji jej zapisów sumę 104.000 zł w dniu 13 lutego 2013 roku. Odnosząc się do wyszczególnionego w pozwie żądania zapłaty kary umownej, pozwana podniosła zarzut nieważności tego zastrzeżenia umownego argumentując, iż nieskuteczne było ustalenie przez strony ugody tego rodzaju kary na wypadek niespełnienia przez dłużnika zobowiązania pieniężnego. W dalszej kolejności pozwana zakwestionowała prawidłowość zarachowania zapłaty kwoty 100.000 zł uiszczonej w dniu 13 lutego 2013 roku. W jej ocenie, winna ona w pierwszej kolejności zostać zaliczona przez wierzyciela na poczet należności głównej w kwocie 500.000 zł, a nie na odsetki narosłe od tej sumy do dnia wpłaty. A nawet jeśli powód był uprawniony do potraktowania tej wpłaty jako zapłaty na rzecz zaległych odsetek w kwocie 89.397,26 zł, to o pozostałe 10.602,74 zł winien umniejszyć kwotę należności głównej – i dopiero od tak zmniejszonej kwoty żądać w niniejszym postępowaniu skapitalizowanych odsetek za czas od 14 lutego 2013 roku do 30 listopada 2013 roku.

W ocenie pozwanej, brak było podstaw do zaliczenia dokonanej wpłaty w wysokości 10.602,74 zł na poczet kary umownej, albowiem zapisy o zastrzeżeniu kary umownej są bezwzględnie nieważne.

Pismem datowanym na 3 kwietnia 2014 roku powód podniósł, że właściwość miejscowa Sądu Okręgowego w Poznaniu wynika z miejsca wykonania zobowiązania, czyli zapłaty do rąk powoda, co zresztą częściowo nastąpiło poprzez zapłatę 104.000 zł na rachunek bankowy M. R.. W przekonaniu powoda, zastrzeżona kara umowna nie była nieważna, gdyż jej ustalenie mieściło się w granicach swobody umów przysługującej uczestnikom obrotu cywilnego, a powód jako konsument był uprawniony do takiego właśnie ukształtowania swojej pozycji w ramach stosunku umownego z kontrahentem. Powód podważył też trafność twierdzeń pozwanej o nieprawidłowym zaliczeniu wpłaty z 13 lutego 2013 roku. Wpłata została bowiem dokonana przez podmiot niebędący dłużnikiem względem M. R., stąd to powód był władny decydować o kolejności jej zarachowania. Twierdzenia pozwanej o braku legitymacji czynnej po stronie powoda ten ostatni zanegował, twierdząc, że w rozpatrywanej sytuacji nie zachodzi przypadek współuczestnictwa koniecznego.

Na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2014 roku strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 4 stycznia 2007 roku M. R. zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w N., nr KRS (...) dwie umowy o wybudowanie na nieruchomości położonej w S. budynku, a następnie wyodrębnienie i sprzedaż dwóch

lokali wraz z odpowiednim udziałem w nieruchomości wspólnej. Termin realizacji inwestycji ustalono ostatecznie na dzień 30 października 2008 roku. Na poczet obu umów M. R. zapłacił spółce 827.017,20 zł

Obie umowy nie zostały przez spółkę wykonane, w związku z czym M. R. pismem z dnia 2 grudnia 2008 roku odstąpił od obu kontraktów domagając się zwrotu wpłaconych kwot i innych kosztów związanych z zawarciem umów.

Dowód:

- okoliczności bezsporne
- odpis KRS pozwanej k.64-66v

W celu ugodowego zakończenia sporu wynikłego z niewykonania wspomnianych wcześniej umów, M.i U.małżonkowie R.oraz (...) spółka z o.o.z siedzibą w N.zawarli w dniu 27 maja 2011 roku przed notariuszem A. R.ugodę oznaczoną nr repertorium A.(...), w ramach której w § 2 d) przedmiotowa spółka zobowiązała się m.in. zapłacić małżonkom kwotę 500.000 zł w terminie najpóźniej do dnia 30 września 2011 roku, przelewem na wskazany rachunek bankowy M. R.o nr (...).

Strony ustaliły też, że w razie nieterminowej zapłaty tej kwoty pozwana uiszcza na rzecz małżonków R. karę umowną w wysokości 500 zł za każdy dzień opóźnienia.

W końcowej części § 2 umowy U. R. wyraziła zgodę na dokonanie przez męża wszelkich czynności prawnych i składanie wszelkich oświadczeń związanych z wykonaniem zawartej ugody.

Objęte ugodą roszczenia były objęte wspólnością majątkową małżeńską U. i M. małżonków R..

Dowód:

- wypis aktu notarialnego z dnia 27 maja 2011 roku k.33-37v;

W dniu 13 lutego 2013 roku (...) sp. z o.o. w N. dokonała za (...) sp. z o.o. z siedzibą w N. zapłaty kwoty 104.000 zł na rachunek bankowy M. R. o nr (...) prowadzony przez (...) we W.. W tytule przelewu nadawca wskazał, iż przekazana kwota stanowi zapłatę za spółkę (...) na poczet kwoty głównej 500.000 zł zgodnie z aktem notarialnym nr 5917/2011 i jego § 2 d).

Wymieniona suma została przez M. R. zarachowana w ten sposób, że 89.397, 26 zł zaliczono na poczet odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych do dnia 13 lutego 2013 roku, kwotę 10.602,74 zł na poczet zastrzeżonej w ugodzie kary umownej w rozmiarze 500 zł za każdy dzień opóźnienia, a 4.000 zł na spłatę poniesionych kosztów egzekucji prowadzonej przeciwko pozwanej.

Dowód:

- kopia potwierdzenia przelewu k.67,
- okoliczności bezsporne

(...) sp. z o.o. z siedzibą w N. nie dokonała żadnych dalszych wpłat na rzecz M. R. z tytułu zawartej ugody, mimo wezwania do zapłaty z dnia 26 listopada 2013 roku.

okoliczności bezsporne

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny będący źródłem sporu w niniejszej sprawie był między stronami niemal w całości bezsporny, a kontrowersje między M. R. a pozwaną spółką wzbudziła przede wszystkim ocena prawna zaistniałych zdarzeń.

Rekonstruując stan faktyczny w sprawie Sąd oparł się na twierdzeniach stron, które zgodnie zrelacjonowały przebieg wydarzeń istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia, a także na **wypisie aktu notarialnego z dnia 27 maja 2011 roku (k.33-37v)**. Ten ostatni dowód, jako dokument posiadający moc dokumentu urzędowego (art. 2 § 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie Dz.U.2014.164 – tekst jednolity), korzystał na podstawie art. 244 § 1 kpc z domniemania prawdziwości stwierdzonych w nim okoliczności, którego to żadna ze stron nie zdołała obalić.

Sąd nie odmówił wiarygodności również **kopii potwierdzenia przelewu (k.67)**, choć ze względu na brak podpisu nie mogła być ona uznana za dokument prywatny. Jest to bowiem jedynie potwierdzenie tego, że oryginał dokumentu istniał. Jednak w połączeniu ze zgodnymi twierdzeniami stron w tym zakresie, także informacje płynące z tej kopii stały się fundamentem odtworzonego stanu faktycznego w sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do rozważań nad zasadnością roszczeń dochodzonych pozwem odniesienia się przez Sąd wymagały zarzuty formalne postawione przez pozwaną spółkę.

(...) sp. z o.o. podważające właściwość miejscową tutejszego Sądu nie były trafne. Zgodnie z treścią art. 34 kpc, powództwo o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem. Jak wynika natomiast z postanowień § 2 d) ugody z dnia 27 maja 2011 roku (k.36-37) i treści kopii potwierdzenia przelewu z dnia 13 lutego 2013 roku (k.67) – dług dochodzony niniejszym pozwem miał zostać zapłacony na rachunek powoda prowadzony przez oddział banku we W.. Tak ustalone przez strony miejsce wykonania zobowiązania aktualizowało właściwość przemienną Sądu Okręgowego w Poznaniu. Powyższej oceny nie zmieniła nieważność części postanowień umowy będącej podstawą powództwa, gdyż sankcja ta dotyczyła jedynie niektórych postanowień istotnych z punktu widzenia zgłoszonych przez powoda roszczeń, a nadto ważność kontraktu z którego powód wywodzi swe prawa nie może rzutować na kwestię właściwości miejscowej sądu, albowiem jest ona badana we wstępnej fazie procesu – jedynie w oparciu o twierdzenia powoda, bez wglębiania się w merytoryczną zasadność powództwa. W związku z tym, nieważność części postanowień umowy nie wpłynęła na okoliczność, iż strona dochodzi odszkodowania z uwagi na jej niewykonanie bądź nienależyte wykonanie. Zasadność tego żądania jest kwestią wtórną, nie wchodzącą w zakres kontroli właściwości miejscowej sądu. Dlatego Sąd postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2014 roku oddalił wniosek o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze jako miejscowo właściwemu.

Za nieuzasadniony w świetle art. 36 § 2 krio uznać należało również zarzut pozwanej o braku pełnej legitymacji procesowej czynnej po stronie M. R.. Zgodnie bowiem z treścią w/w przepisu, każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku. Cytowana norma świadczy o zasadzie samodzielności każdego z małżonków w zarządzie majątkiem wspólnym. Reguła ta dotyczy zwłaszcza czynności zmierzających do zachowania tego majątku, w tym czynności procesowej jaką jest wniesienie powództwa o odszkodowanie w razie nienależytego wykonania umowy, jeżeli dochodzona kwota stanowi wierzytelność wchodzącą w skład majątku wspólnego. Tak też się stało w niniejszej sprawie. Z § 2 d) ugody wynika, że roszczenie dochodzone pozwem przysługuje nie tylko powodowi, lecz także U. R. na zasadach małżeńskiej wspólności majątkowej. Skoro jednocześnie podjęta czynność zachowawcza nie mieści się w zamkniętym katalogu czynności zawartych w art. 37 krio, dla których potrzebna jest zgoda drugiego małżonka, po stronie powodowej nie zachodził przypadek braku pełnej legitymacji procesowej czynnej.

Po przeanalizowaniu kwestii formalnych oceny wymagała merytoryczna zasadność powództwa.

W analizowanej sprawie powód domagał się od pozwanej zapłaty kwoty 337.041,10 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztami procesu. Na kwotę żądania głównego złożyła się z jednej strony należność z tytułu kary umownej w wysokości 285.397,26 zł oraz suma skapitalizowanych odsetek w wysokości 51.643,84 zł. ustawowych liczonych od kwoty 500.000 zł za okres od 14 lutego 2013 roku do dnia 30 listopada 2013 roku.

Odmienne podstawy żądania tych kwot nakazywały poddać je odrębnej ocenie prawnej.

Rozpatrując w pierwszej kolejności zasadność żądania 285.397,26 zł tytułem zastrzeżonej przez strony kary umownej za opóźnienie w płatności kwoty 500.000 zł (§ 2 d) ugody) należy zauważyć, że zgodnie z treścią art. 483 § 1 kc, można zastrzec w umowie, iż naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Wskazana regulacja wyraźnie zezwala na skorzystanie z instytucji kary umownej wyłącznie dla zabezpieczenia zobowiązania niepieniężnego, a więc takiego, które nie polega na zapłacie określonej sumy pieniężnej. Celem takiego ukształtowania przesłanek ustanowienia kary umownej było zapobieżenie wykorzystywaniu tej instytucji dla obejścia ochronnych przepisów dotyczących odsetek maksymalnych od kapitału, które w przeciwnym razie mogłyby uzyskać wymiar jedynie iluzoryczny (art. 359 kc). Zaznaczenia wymaga zarazem, że zakaz zastrzegania kary umownej na wypadek niewykonania zobowiązania pieniężnego ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie może być w tym zakresie modyfikowany za pomocą umowy stron w ramach swobody kontraktowej. Wniosek przeciwny groziłby doprowadzeniem do zupełnego zniweczenia celu, dla którego owo ograniczenie powstało (zob. też K. Zagrobelny [w:] E. Gniewek (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, s.903-904, Warszawa 2013, wyd. 5). Skutkiem nieuprawnionego zastrzeżenia przez strony kary umownej na wypadek nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego jest bezwzględna nieważność czynności prawnej w tym zakresie. Takie postanowienie umowy uważane jest za niebyłe, dlatego powód nie mógł na jego podstawie wywodzić roszczenia o zapłatę kwoty 285.397,26 zł, nawet powołując się na fakt bycia konsumentem.

Dochodzona pozewem kwota skapitalizowanych odsetek ustawowych znalazła natomiast usprawiedliwienie w treści art. 481 § 1 kc, które należą się wierzycielowi, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. Jak wynikało z § 2 d) ugody, termin ten minął 30 września 2011 roku. Powód był zatem uprawniony do żądania odsetek ustawowych już od dnia następnego. Uprawnione było w związku z tym zgłoszenie w niniejszej sprawie żądania zapłaty należności ubocznych za okres od 14 lutego 2013 roku do dnia 30 listopada 2013 roku. Do tego dnia zaległe odsetki wynosiły 89.397,26 zł (tj. od 30 września 2011r. do 13 lutego 2013r.) i zostały uiszczone przez pozwaną w dniu 13 lutego 2013r. (na ich poczet wierzyciel zaliczył wpłatę dokonaną przez (...) sp. z o.o. w N., która w sumie wynosiła 104.000 zł). Powód był do tego uprawniony na podstawie art. 451 § 1 kc. Zgodnie z jego brzmieniem, dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Jak wynika ze zdania pierwszego tego przepisu, jedynie dłużnik może wskazać sposób zarachowania długu. W rozpatrywanej sprawie zapłata z dnia 13 lutego 2013 roku nie została dokonana przez dłużnika powoda, lecz przez podmiot spoza stosunku zobowiązaniowego łączącego M. R. z pozwaną spółką. W rozpatrywanej sprawie okoliczność ta nie ma jednak istotnego znaczenia, ponieważ powód wpłatę kwoty 104.000 zł zaliczył w sposób wskazany przez wpłacającego. Z uwagi na treść zdania drugiego cytowanego przepisu powód miał prawo przeznaczyć w/w środki w pierwszej kolejności na zaległe należności uboczne (odsetki), co też uczynił. Słusznie zauważyła jednak strona pozwana, że takie zaliczenie było uprawnione jedynie co do kwoty 89.397,26 zł, tyle bowiem tego dnia wynosiły zaległe odsetki ustawowe. Dlatego pozostałość z kwoty 100.000 zł (4.000 zł zaliczono na koszty egzekucji, czego pozwana nie kwestionowała) powód winien był zarachować na należność główną, czyli 500.000 zł. Dopiero od tak pomniejszonej kwoty należności głównej był on upoważniony dochodzić odsetek za okres od 14 lutego 2013 roku do 30 listopada 2013 roku. Niesłuszne było w związku z tym żądanie od pozwanej należności ubocznych za ten okres od kwoty 500.000 zł. Powinny one być ustalone od sumy 489.397,26 zł. Odsetki ustawowe obliczone za wskazany okres od tej kwoty wynosiły natomiast 50.374,40 zł, a nie jak żądał tego powód 51.643,84 zł.

Dlatego Sąd w pkt I wyroku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 50.374,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie, kierując się przedstawioną wyżej argumentacją Sąd powództwo oddalił (pkt II wyroku).

Uznając, że pozwana wygrała proces jedynie w części, Sąd orzekł o kosztach procesu dokonując ich stosunkowego rozdzielenia na podstawie art. 100 zdanie pierwsze kpc. Powód utrzymał się ze swoimi żądaniami w ok. 15% (14,946

%), a pozwana w ok. 85 %, dlatego jedynie w takim stosunku pozwana jest uprawniona do zwrotu kosztów od strony przeciwnej. Na te koszty złożyły się koszty zastępstwa procesowego przez radcę prawnego 7.200 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, w sumie 7217 zł, z czego 85 % to 6.134,45 zł. Z kolei powód poniósł opłatę sądową od pozwu, koszty zastępstwa procesowego i opłatę skarbową od pełnomocnictwa w łącznej kwocie 24.070 zł, z czego 15 % to 3.610,50 zł. Stąd w pkt III wyroku Sąd zasądził na rzecz pozwanej od powoda różnicę tych kwot w wysokości 2.523,96 zł.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.

/-/ SSO Małgorzata Małecka